

aduce o contribuție importantă la demitizarea istoriografică a unui concept considerat tabu în raport cu panoplia valorilor evaluate în societatea civilă. Pentru cei cu chemare spre cunoașterea obiectivă a evenimentelor istorice, această carte reprezintă o sursă bine documentată și corect informată despre o abordare complexă din punct de vedere istoric, social și economic asupra uzului și abuzul de alcool în România modernă.

Minodora Damian

Ion Agrigoroaiei, *România interbelică. Unificare și evoluție economică*, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2016, 400 p.

Expunerea obiectiv istorică și documentarea minuțioasă a interbelicului românesc se pot etala analitic pornind de la o cercetare concepută concentric cu epicentrul în Marea Unire, plasată temporal chiar în zorii modernității României.

Apreciatului istoric Ion Agrigoroaiei, profesor universitar în cadrul Facultății de Istorie a Universității *Alexandru Ioan Cuza* din Iași, abordează acest concept în cartea sa intitulată sugestiv *România Interbelică. Unificare și evoluție economică*.

Beneficiind de o bogată bibliografie, diversificată tematic pe toate palierele structurale ale civilizației moderne, volumul de față propune descrierea contextului istoric, a proceselor și evenimentelor ce consfințesc geneza României Mari și a realităților produse de aceasta în deceniile ce au urmat până la finalul perioadei interbelice.

Încetarea conflictelor militare din cadrul Primei Conflagrații Mondiale coincide cu începutul unei perioade cunoscută prin apelativul de “secolul naționalităților”, moment în care se stabilesc hotarele de drept, bazate pe criterii etno-istorice. Reperul istoric, consumat în data de 1 Decembrie 1918, este parte integrantă a unui proces încadrat cronologic în obiectivele stabilite de Revoluția de la 1848, începând cu Unirea Principatelor și obținerea Independenței. Odată îndeplinit, acest demers impunea de la sine soluționarea *in facto* a problematicii integrării noilor provincii într-o formațiune statală unitară, independentă și indivizibilă.

Volumul recenzat începe cu detalierea faptelor istorice din preajma anului 1918. În contextul politic s-au identificat evenimente din proximitatea spațio-temporală, precum revoluția rusă din februarie 1917, ce a prilejuit alipirea Basarabiei la data de 27 martie/9 aprilie 1918, și a Bucovinei la data 14/27 octombrie cu România. De asemenea, finalul Primului Război Mondial conferă premise favorabile ce converg inevitabil la unirea Transilvaniei, Crișanei, Banatului și a Maramureșului în 1 decembrie 1918 cu celelalte teritorii românești.

Prin recunoașterea acestor acte istorice la Conferința de Pace de la Paris, României i se conferea un statut important în configurația geografică a Europei. Capitolul *Noul Cadrul Național*, împărțit în două subcapitole, se axează atât pe descrierea situației geo-demografică, cât și pe aspectul impactului cultural generat de unire. Prin analiza geografică în subcapitolul *Pământul românesc și locuitorii lui* se deduce că prin actul unirii, România a devenit al zecelea stat ca suprafața și al optulea în funcție de statistica

demografică. Prin urmare, majoritatea covârșitoare a populației era de naționalitate română în procent de 71,9%, iar dintre etniile conlocuitoare se remarcă maghiarii cu un procent de 7,9 %, urmași de germani cu 4,1 %. Totodată, înfăptuirea idealului național a conferit un prilej propice dezvoltării unor dezbaterii în mediile academice românești. În subcapitolul *Prelegeri și discursuri la început de drum* se prezintă prelegerile susținute la catedrele universitare și discursurile de recepție din cadrul Academiei Române, ce ating problematica unirii, evidențiază importanța științifică și morală referitoare la aportul fiecărui intelectual privind perpetuarea culturală a românismului.

Capitolul *Mersul Reformelor Agrară și Electorală* continuă tema dezbătută prin prezentarea implementării reformelor agrară și electorală, primordiale în procesul de modernizare și coagulare unitară a societății românești. Pe fondul unor cerințe obiective, menite să impulsioneze soldații înrolați în armata română, Casa Regală promitea împrumutarea țărânimii și participarea în mod egal la viața politică a tuturor celor ce-și sacrificau viața pe câmpul de luptă. Astfel, în anul 1918 sunt aprobate ambele reforme, cea agrară în aprilie 1918, iar cea electorală în luna noiembrie a aceluiași an, fapt ce conduce la realizarea într-un timp relativ restrâns, aproape concomitent, a unor aspecte esențiale în convergența civilizației românești spre modernizare.

Procesul de unificare s-a integrat și sub aspect legislativ, fiind dezbătut pe larg în capitolul *Legi noi de unificare*. În noile provincii alipite era necesară adoptarea noilor cerințe legislative, care au fost realizate cu ajutorul unor pachete de legi cu scopul de a uniformiza aplicarea acestora pe întreg teritoriul României Mari. Totuși, păstrarea de scurtă durată a legislației specifice s-a interferat cu expandarea admisă a legiurii din Vechiul Regat. În conformitate cu reglementările Constituției din martie 1923, s-au promovat unele măsuri legislative ce au permis infiltrarea unificării în toate domeniile de activitate, precum: legea pentru organizarea și funcționarea Consiliului Legislativ, legea pentru Curtea de Casație și Justiție, legea pentru Contenciosul Administrativ, legea pentru organizarea administrativă. Sesizabile schimbări s-au identificat în componenta legislativă a politicii sociale, prin urmare ia ființă Ministerul Muncii și Ocrotirii Sociale, se reglementează conflictele colective de muncă, se adoptă legea sindicatelor profesionale, legea generală a pensiilor, legea repausului duminical și a sărbătorilor legale, precum și legea pentru ocrotirea muncii minorilor și a femeilor. Un alt domeniu determinant în viața unei societăți ce tindea ascendent spre modernism l-a constituit învățământul. Reglementarea școlarizării în noua Românie a fost organizată sub auspiciul unor pachete legislative elaborate între anii 1922 și 1926, cum ar fi *Legea pentru învățământul primar al statului și Legea asupra învățământului secundar și superior*. Uniformizarea legislativă s-a întrepătruns și în mediul spiritual, cercetându-se astfel și impactul orânduirii juridice asupra Bisericii. Odată cu creșterea numărului de credincioși coroborat cu prevederile articolului 22 din Constituția României din martie 1923 s-a hotărât ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la cea mai înaltă treaptă ierarhică, adică de Patriarhie, prin *Legea pentru ridicarea Scaunului Arhiepiscopal și Mitropolitan al Ungro-Vlahiei, ca Primat al României, la rangul de Scaun Patriarhal*.

Reliefarea noilor posibilități dobândite în urma desăvârșirii unității naționale și redresarea economiei românești s-au soldat cu o serie de dificultăți cauzate de

desfășurarea ostilităților pe propriul teritoriu, de pierderea de vieți umane și de exploatarea de către inamic a resurselor proprii. Toate aceste aspecte au fost cercetate în capitolul *Greutăți, refacere și relansare economică*. De altfel, unul dintre reperatele de inflație, cauzate de previziunile sumbre ce se întrezăreau în iarna anului 1916, l-a constituit transportarea tezaurului în Rusia și imposibilitatea recuperării acestuia, fapt ce a generat consecințe grave atât asupra finanțelor țării, dar și asupra întregului patrimoniu cultural-național. Cu toate acestea, cunoașterea profundă a situației fiecărui sector de activitate și adoptarea soluțiilor corespunzătoare a prilejuit refacerea și reorganizarea economiei pe structuri moderne.

Procesul alert de refacere și relansare economică în care se angajase economia românească a fost estompat de impactul socio-financiar cauzat de căderea bursei din New York. Acest fapt a fost descris pe larg în capitolul *Criza economică din anii 1929–1933*. Diminuarea alarmantă a prețurilor, cu precădere în domeniul agricol, a pricinuit în mod direct valoarea exportului și a venitului național. Pe fondul debitelor generate anterior, situația economică a agricultorilor devenea din ce în ce mai critică, creându-se astfel un fenomen ce a constrâns autoritățile să adopte măsuri urgente pentru stoparea vânzărilor silite. Flagelul crizei a atins puternic și arealul bancar, sesizându-se retragerea pe scară largă a depozitelor prin prisma unui nivel scăzut al încrederii populației în instituțiile bancare. Derivată din deficiențele sistemului bancar, devalorizarea monedei naționale a diminuat și mai mult puterea de cumpărare, aspect răsfrânt asupra nivelului de trai al românilor. Perioada crizei aduce cu sine și o serie de măsuri aplicate componentei sociale rămase în istorie sub numele de curbele de sacrificiu.

Anul 1933 a reprezentat reperul de redresare și rearanjarea spre modernizare. Un ultim capitol este dedicat *Economiei României (1933–1938)*, împărțit în patru subcapitole ce abordează evoluția principalelor ramuri: agricultura, industria, transporturile și comerțul. Datorită specificațiilor geografice propice creării unui trend ascendent facilitat atât de extinderea suprafeței cultivabile precum și de înglobarea în fondul agricol a unor soluri productive, agricultura din ultima parte a interbelicului românesc cunoaște un real progres, situându-se constant într-o continuă dezvoltare. Beneficiind de măsuri legislative auxiliare adoptate în acest domeniu, recte *Legea pentru organizarea și încurajarea agriculturii din martie 1937*, sau înființarea Institutului Național de Credit Agricol, spațiul agrar contribuie intens la revigorarea economiei naționale.

Ritmul accelerat al industrializării moderne a României s-a încadrat pe un itinerariu benefic productivității în muncă, orientându-se în special asupra procesului de implementare a mecanizării. Studiu analitic al industriei confirmă identificarea plasării elementelor ramurilor extractive și de prelucrare în zone bogate în materii prime. De asemenea, se constată existența a opt regiuni industriale și de consum, remarcându-se o implicare a investițiilor către industria chimică, metalurgică și cea textilă.

Motricitatea și cadența industrializării se contopeau cu necesitățile existenței unei infrastructuri durabile și a unei funcționări optime a transporturilor și a comunicațiilor. Vitregite de operațiunile din cadrul războiului, căile de acces ale României au fost încadrate în diverse programe de reabilitare și modernizare, fără a satisface integral fluidizarea rutelor de transport. Totuși, imaginea de ansamblu era substanțial

îmbunătățită față de începutul secolului al XX-lea, reliefându-se premisa că suportul de tranzitare a răspuns atât necesităților interne, cât și integrării României în circuitul de valori europene.

Noua cartografierea a Europei antebelice a înlesnit crearea de noi oportunități ivite în domeniul comercial. Pe întreg parcursul perioadei interbelice comerțul românesc a deprins o dependență univocă cu economia mondială. Astfel, sporirea comerțului exterior a influențat în mod direct rezultatele pozitive ale economiei de după criză.

Menținând linia cercetărilor istorice anterioare, păstrând constante valorile obiectivității panoramei de evaluare a perioadei interbelice, Ion Agrigoroaiei stăruiește în paginile cărții de față, asupra dimensiunii reale aferente operei de unificare a teritoriilor românești, caracterizate prin diverse reforme și legi de unificare, materializate printr-un amplu proces de reconstrucție, dezvoltare și modernizare a economiei, cu neîmpliniri și limite, dar eficient în ansamblu.

Minodora Damian

Florian Banu, *De la SSI la SIE. O istorie a spionajului românesc în timpul regimului comunist (1948–1989)*, Cuvânt-înainte de Mihai-Răzvan Ungureanu, Ed. Corint, București, 2016, 608 p.

După dispariția regimurilor comuniste din Europa Centrală și Răsăriteană în 1989, incursiunile în istoria serviciilor speciale ale acestor țări au constituit apanajul mai curând al jurnaliștilor interesați de “dezvăluirea” unor momente sau operațiuni senzaționale desfășurate în timpul Războiului Rece, decât al istoricilor profesioniști, neantrenați, de altminteri, într-un domeniu atât de complex cum este cel al interpretării critice a istoriei serviciilor de informații în perioada postbelică.

Din acest punct de vedere, România nu a constituit o excepție. Într-o primă fază, pe parcursul anilor 1990, investigațiilor jurnalistice derulate cu mai mult sau mai puțin tact și rigoare profesională, li s-au adăugat scrierile memorialistice ale foștilor ofițeri de informații. Disseminate prin mijloace dintre cele mai variate, acestea au fost adesea marcate fie de un subiectivism strident, fie de impulsul, deseori abia camuflat de către foștii angajați ai Securității, de a plăti vechi polițe, de a-și justifica acțiunile sau de a prezenta Securitatea, “brațul înarmat al partidului” conform doctrinei oficiale leniniste, într-o optică pozitivă, pe alocuri chiar patriotică.

Treptat, istorici și jurnaliști aflați în proximitatea noilor instituții speciale înființate în 1990, au început să publice documente de clasificate, articole, schițe biografice, studii și monografii, astfel încât comunitatea epistemică a istoricilor a ajuns să cunoască documentat organizarea și maniera de funcționare a fostei Securități, scopurile și mijloacele sale, metodele de lucru, conducătorii, precum și o parte dintre acțiunile cele mai răsunătoare pe care le-au întreprins în plan extern cei angajați în ceea ce s-a numit “cea de-a doua cea mai veche meserie din lume.”

În ciuda tuturor acestor eforturi însă, multă vreme după schimbarea de regim din